

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.68

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/82>

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ» В УКРАЇНІ

THE ESSENCE AND CONTENT OF THE CONCEPT OF «FIGHTING CRIMES AGAINST PROPERTY» IN UKRAINE

Вербова Н.І., ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національна академія внутрішніх справ

У статті проаналізовані теоретичні аспекти сутності понять «право власності», «злочини проти власності», «протидія», що дало можливість розкрити зміст «протидії злочинам проти власності». До основних характерних властивостей досліджуваного явища віднесено: мета протидії злочинам проти власності є мінімізація та/або ліквідація злочинної діяльності; перешкоджання формуванню злочинного задуму та/або не допускання його втілення; а також превентивна та профілактична діяльність уповноважених органів; протидія злочинам проти власності реалізується у визначених у правових актах формах; комплексний характер протидії злочинам проти власності і взаємозв'язок з іншими галузями - соціально-психологічними, освітніми, економічними (на сьогоднішній день активно впливають на динаміку, рівень, зміст і форми протидії цим злочинами), політичними тощо; механізм протидії злочинам проти власності реалізується за допомогою загально-соціальних, спеціально-кримінологічних та кримінально-юстиційних заходів; зміст і межі протидії злочинам можуть змінюватися залежно від суспільно-політичних умов; суб'єктами її здійснення є державні органи, інститути громадянського суспільства, організації і фізичні особи у межах їхніх повноважень, спрямована проти злочинних посягань. У статті також сутність «протидії злочинам проти власності» розкривається за допомогою його поняття як сукупності загально-соціальних, спеціально-кримінологічних та кримінально-юстиційних заходів, що реалізуються у визначених у правових актах формах з метою мінімізації та/або ліквідації злочинної діяльності проти власності, перешкоджання формування злочинного задуму та/або не допускання його втілення, а також превентивної та профілактичної діяльності уповноважених органів.

Ключові слова: право власності, злочини, протидія, заходи.

The article analyzes the theoretical aspects of the essence of the concepts «property rights», «crimes against property», «counteraction», which made it possible to reveal the meaning of «counteraction to crimes against property». The main characteristics of the studied phenomenon include: the goal of countering property crimes is the minimization and/or elimination of criminal activity; hindering the formation of a criminal plan and/or preventing its implementation; as well as preventive and preventive activities of authorized bodies; combating crimes against property is implemented in the forms defined in legal acts; the complex nature of combating crimes against property and the relationship with other fields - socio-psychological, educational, economic (today, they actively influence the dynamics, level, content and forms of combating these crimes), political, etc.; the mechanism of combating crimes against property is implemented with the help of general social, special criminological and criminal justice measures; the content and limits of combating crimes may change depending on social and political conditions; the subjects of its implementation are state bodies, institutions of civil society, organizations and natural persons within the limits of their powers, directed against criminal encroachments. The article also reveals the essence of «combating crimes against property» using its concept as a set of general social, special criminological and criminal justice measures implemented in the forms defined in legal acts with the aim of minimizing and/or eliminating criminal activity against property, hindering the formation of a criminal plan and/or preventing its implementation, as well as preventive and prophylactic activities of authorized entities.

Key words: ownership, crimes, opposition, measures.

Постановка проблеми. Право власності є одним з основних гарантій наданих суб'єкту державою. Про його важливість свідчить нормативне закріплення такого права у Конституції України (ст. 41). Його непорушність та заборона позбавлення не є декларативною нормою, норми права про власність (імперативні, диспозитивні) зафіксовані у вітчизняних матеріальних та процесуальних правових актах.

Власність завжди охоронялася не лише на законодавчому рівні, а й на рівні моралі (у формі релігійних приписів). На думку багатьох філософів відносини власності – це не лише відносини щодо повного та вільного володіння в економічному та правовому значенні, а в більшій мірі велика відповідальність тих/за тих, хто залучається в орбіту відносин цієї власності [1, с. 6]. Тому, не дивно, що значна увага у юридичній літературі приділяється саме протидії злочинам проти власності як безпекового питання не лише людини, громадянина, але й держави в цілому.

Для всебічного аналізу такого явища потрібно, перш за все, з'ясувати його теоретичні основи – сутність, зміст.

Адже це такі підвалини без розуміння яких не можна рухатися далі – важко здійснити порівняльно-правову характеристику з іншими явищами, проаналізувати ефективність правових норм протидії злочинам проти власності, виявити їх недоліки чи сформулювати пропозиції щодо удосконалення правового регулювання тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання протидії злочинам, зокрема й протидії злочинам проти власності у наукових працях аналізувати такі вчені: Н. М. Ахтирська, І. Б. Газдайка-Василишин, В. В. Голіна, М. Л. Грібов, В. К. Гришук, Ю. А. Дорохіна, В. М. Куц, Ж. Ю. Томас, М. О. Свіріна, А. М. Черняк та ін. Однак до нині немає усталеної, єдиної позиції щодо розуміння сутності та змісту поняття «протидія злочинам проти власності».

Формування цілей. Мета цієї статті – з'ясувати природу (зміст) «протидії злочинам проти власності», сформулювати на цій основі визначення поняття (сутність).

Виклад основного матеріалу. Для дослідження змісту (властивостей, характерних рис) «протидії злочинам проти власності», потрібно окремо з'ясувати сут-

ність таких явищ – «право власності» та «злочини проти власності». Це допоможе глибше дослідити їх природу та з'ясувати взаємозв'язок між ними та «протидією злочинам проти власності».

Отож, згідно ст. 316 Цивільного кодексу України «правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб» [14]. А відповідно до ст. 317 Цивільного кодексу України елементами цього права є право володіння, користування та розпоряджання своїм майном. У ст. 317 та 2 Цивільного кодексу України вказано, що «суб'єктами права власності є Український народ, фізичні особи та юридичні особи, учасники цивільних відносин (держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права)» [14].

Одна з гарантій рівності захисту всіх форм власності – установлення кримінальної відповідальності за злочини проти власності, незалежно від того, на яку форму власності було вчинено посягання. У чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) відповідальність за злочини проти власності закріплено в розділі VI «Злочини проти власності» Особливої частини (статті 185–191) [2, с. 33]. У цьому розділі КК України «до поняття власності законодавець застосовує двозначний підхід. Так, за широкого розуміння, це прямо закріплено в диспозиціях статей (наприклад, у ст. 190 КК України предметом названо не лише майно, а й право на нього). У диспозиціях інших статей (ст.ст. 185, 186, 187 КК України) законодавець жодних вказівок стосовно розширеного тлумачення не робить, відповідно, у цьому випадку слід використовувати поняття власності у вузькому розумінні». На думку Ю. А. Дорохіна, вищевикладене «призводить до неоднозначного розуміння правозастосовником цієї категорії, у тому числі до проблем кваліфікації протиправних посягань на власність» [7, с. 52].

Видається слушною думка вченої, що «власність – це автономне явище, що має тлумачитися незалежно від його національного розуміння та включати три складові: перша – соціальне сприйняття на рівні здорового глузду: власність є щось (речове), що належить будь-кому. Друга – юридична: власність включає майно, майнові права та право власності. Третя – економічна, а точніше політекономічна: системна категорія, де власність є не відношення людини до будь-якого об'єкту, а відносини між людьми щодо привласнення (відчуження) цього об'єкту. Причому привласнення і відчуження – це категорії, що виражають об'єктивну суперечність між двома сторонами змісту власності, а тому з ліквідацією відчуження ліквідується і привласнення, а відповідно, і самі відносини власності. У всіх трьох складових присутні кримінально-правові особливості: у першому випадку власність виступає як предмет злочинного посягання; друге і третє є тим об'єктом, на який спрямовано злочин» [7, с. 70–71].

Щодо поняття «протидія», то у тлумачному словнику української мови вона трактується як дія, що спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй [13]. В англійській мові поняття «corrosion» також тлумачиться як дія протидії, опору або боротьби [15]. Отож, це певні дії (активного характеру), спрямовані на усунення, боротьбу, опору, перешкодження кримінальному діянню. У юридичній літературі зазначається, що метою протидії злочинам є мінімізація та (або) ліквідація наслідків злочинної діяльності [8, с. 452].

Проте, видається, що у випадку протидії злочинам проти власності варто вести мову не лише про мінімізацію чи ліквідацію наслідки, але й про запобігання їх настанню. Так, М. Л. Грібов та А. М. Черняк визначають запобігання злочинам першою стадією протидії злочинам. «Вона полягає в діяльності, що перешкоджає формуванню злочинного задуму та (або) не допускає його втілення, навіть у формі готування або замаху на вчинення злочинів» [6, с. 44]. Звісно, як відомо, несформований злочинний задум ще не є злочином проти власності і не підлягає кримінальній відповідальності.

Окрім того, відповідно до Законом України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року поліція здійснює «превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних правопорушень, уживає заходів для їх усунення та для виявлення ... здійснює охорону: об'єктів права державної власності та на договірних засадах – фізичних осіб та об'єктів права приватної й комунальної власності тощо» (ст. 23) [18]. Отож, до складу профілактики злочинам проти власності належить й превентивна та профілактична діяльність.

Тому мету протидії злочинам варто сформулювати як мінімізацію та/або ліквідацію злочинної діяльності проти власності; перешкодження формуванню злочинного задуму та/або не допускання його втілення; а також превентивну та профілактичну діяльність уповноважених органів. Протидія злочинам реалізується у певних формах. Такі форми, порядок і механізм їх реалізації закріплені у правових актах (і це не лише нормативно-правові акти, договори, а й рекомендаційні юридичні документи уповноважених органів державної влади (наприклад, Методичні рекомендації щодо профілактики вчинення злочинів проти власності, Методичні рекомендації щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх та ін.).

До основних нормативно-правових актів, у яких закріплені різні форми аналізованої протидії належать: Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України (норми щодо протидії злочинам проти власності містяться й у інших Кодексах України, зокрема у Цивільному кодексі України), Закони України (до прикладу, «Про національну безпеку України», «Про Національну поліцію», «Про вивезення та повернення культурних цінностей» та ін.), підзаконні акти, а також судові акти (до прикладу, «Про судову практику у справах про злочини проти власності»).

Формами протидії може бути рання (профілактична) запобіжна діяльність, спрямована на виявлення й подальше усунення причин протиправної (злочинної) діяльності [8, с. 452] (до прикладу, індивідуально-профілактична робота дільничного офіцера з особами, схильними до вчинення правопорушень); а також у формі боротьби, спрямованої на виявлення, запобігання, припинення, розкриття та розслідування злочинів [8, с. 452] (наприклад, контроль за дотриманням фізичними особами спеціальних правил та порядку зберігання та використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боеприпасів до них у сфері забезпечення дозвільної системи).

Оскільки протидія злочинам проти власності, не є відірваною від суспільного життя, адже основним суб'єктом цих відносин виступає певна особа/особи, то й протидія повинна виходити за межі юридичної сфери. З метою ефективної реалізації такої протидії повинні бути залучені усі механізми – соціально-психологічні, освітні, економічні, політичні тощо. Варто зауважити, що якщо мова йде про злочини проти власності, то одну з головних ролей будуть відігравати економічні чинники, адже вони взаємопов'язані із власністю, ці явища є взаємообумовлюючими та впливають на стан, рівень і динаміку один одного.

До прикладу, М. О. Свіріна М. зазначає, що основну роль у поширенні негативних тенденцій у сфері злочинів проти власності відіграють соціально-економічні чинники, а саме: загальна нестабільність економічної ситуації в країні, спад виробництва, зростання фактичного безробіття, поглиблення диференціації населення за доходами, масові не виплати заробітної плати тощо [12, с. 272].

Освіта також має вагомe значення у протидії злочинам проти власності. Профілактичні заняття, уроки, лекції у закладах освіти, особливо, коли вони проводяться пра-

цівниками Національної поліції, також можуть мати позитивний ефект щодо зниження вчинення злочинів проти власності. Особливо, якщо йдеться про дітей у ранньому віці. Вони емоційніше сприймають інформацію, вона для них може стати орієнтиром, вплинути на формування їх світосприйняття у світлі поваги до права.

Соціально-психологічні чинники є також важливими для протидії злочинам проти власності, адже вони проявляються не лише у внутрішньо сімейних зв'язках, базовому вихованні, наявності певному набору цінностей, але й у соціальній інтегрованості, вплив на який має держава, зокрема шляхом впровадження концепцій, пов'язаних з повагою до права, зменшення рівня правового нігілізму тощо.

Щодо політичних чинників, то їх важливість підтверджується ситуацією у державі після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, адже ця війна об'єднала суспільство, звичайні громадяни почали протидіяти злочинам, інколи у навіть дуже сміливий спосіб (затримуючи злочинців на вулицях голіруч). Саме політика держави вселила віру у правопорядок та стимулювала (стимулює) усі активності щодо протидії злочинам. Таких прикладів «відважних громадян» є безліч [17].

Отож, змістовною ознакою протидії злочинам проти власності є його комплексний характер і взаємозв'язок з іншими галузями, особливо з економічними, адже вони впливають на динаміку, рівень, зміст і форми протидії цим злочинами. І лише у такому комплексі протидія злочинам проти власності буде давати результат.

Механізм протидії злочинам проти власності реалізується за допомогою визначених у нормативно-правових приписах заходів різного характеру. Поділяється думка науковців про їх диференціацію на загально-соціальні заходи, спеціально-кримінологічні та кримінально-юстиційні. Загально-соціальна протидія злочинності – це ефективне правомірне функціонування всіх інституцій суспільства та держави, що спеціально не спрямовується на протидію злочинності, але опосередковано впливає на фактори її існування та відтворення, в результаті чого мінімізується кількість кримінальних правопорушень [9, с. 153].

На відміну від загально-соціальної спеціально-кримінологічна протидія злочинності – це система кримінологічних та організаційно-правових заходів, безпосередньо спрямованих на протидію злочинності, що переважно здійснюються спеціально уповноваженими органами, які сьогодні, фактично будучи державо-охоронними, називаються правоохоронними, а мали б називатись органами забезпечення правопорядку, що вбачається із останніх змін до Конституції України щодо правосуддя [10, с. 14–15].

І третій – кримінально-юстиційний – слід зазначити, що його сутність полягає в протидії кримінальним правопорушенням зусиллями виключно органів кримінальної юстиції в межах процесуального провадження за фактом вчинення конкретного правопорушення. При цьому органи кримінальної юстиції можуть застосовувати запобіжні заходи проти потенційних злочинних проявів і до вчинення кримінального правопорушення, наприклад, здійснюючи правову пропаганду, проводячи профілактичні бесіди з особами, схильними до правопорушень, тощо [11, с. 106].

До прикладу, органи Національної поліції здійснюють вищезазнані заходи, вони допомагають виявити та припинити кримінальні правопорушення, сприяють кримінальному переслідуванню осіб, які їх учинили, охорони майна [12, с. 271], та й загалом протидіяти злочинам проти власності.

У юридичній літературі також зазначається, що кримінально-юстиційні заходи є крайніми заходами. Вони застосовуються у випадку «крайньої необхідності, коли всі інші правові засоби використані і вони виявилися неефективними, або в тому разі, коли соціальна проблема не може бути вирішена інакше, як лише за допомогою вста-

новлення кримінально-правової заборони» [5, с. 15–18]. А. І. Коробеев називає їх «кримінальною репресією», зауважуючи, що там, де бажаний результат може бути досягнутим за допомогою менш репресивних засобів – адміністративно-правових, дисциплінарних, цивільно-правових і тим більше моральних, криміналізація стає надмірною [3, с. 46]. Ще у далекому 1902 року відомий англійський професор К. Кенні зазначав, що «було б надмірною жорстокістю, якби законодавець застосовував кримінальні покарання у таких випадках, коли достатній захист може бути забезпечений м'якшими засобами, що можуть бути застосовані цивільним судом» [3, с. 44–45].

Зміст і межі протидії злочинам можуть змінюватися залежно від суспільно-політичних умов. Так, у зв'язку із війною, яку розв'язала росія проти України, законодавство, що стосується права власності, протидії злочинам, що спрямовані проти власності, зазнало і зазнає змін, доповнень. До прикладу, Закон України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» визначає умови та порядок примусового відчуження майна, зокрема у ч. 2 ст. 4 вказано, що «у місцевостях, де ведуться бойові дії, примусове відчуження або вилучення майна здійснюється за рішенням військового командування без погодження з органами, зазначеними у частині першій цієї статті, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті» (внесені зміни згідно із Законом № 2468-IX від 28.07.2022). Звісно, після завершення воєнного стану держава зобов'язана повернути майно, або його вартість [16]. Отож, зміст і межі протидії злочинам проти власності у цьому випадку є діаметрально протилежним, оскільки у мирних умовах такі діяння кваліфікуються б як злочин і до нього застосовувалися визначені правовими актами засоби протидії. У цьому випадку йдеться про обмеження конституційного права – права власності, визначені умови за наявності яких такі діяння є законними. Компенсація за завдану особі шкоду може мати довготривалу процедуру, адже у ч. 2 ст. 10 вказаного закону зазначається про п'ять бюджетних періодів [16].

Ще однією важливою змістовною ознакою є те, що суб'єктами її здійснення є державні органи, інститути громадянського суспільства, організації і фізичні особи у межах їхніх повноважень, спрямована проти злочинних посягань [8, с. 452].

Що ж до сутності протидії злочинам (в тому числі й проти власності), то можна виділити такі визначення його поняття:

- це особливий інтегрований, багаторівневий об'єкт соціального управління, який становить різноманітну за формами діяльність відповідних суб'єктів (державних, недержавних органів та установ, громадських формувань та окремих громадян), які взаємодіють у вигляді системи різнорідних заходів, спрямованих на пошук шляхів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на злочинність із метою зниження інтенсивності процесів детермінації злочинності на всіх рівнях, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до певного рівня [4];

- протидії злочинності полягає в здійсненні соціально-управлінської діяльності, що охоплює реалізацію громадських і приватних ініціатив та кримінально-юстиційних зусиль, спрямованих на утримання злочинності в соціально допустимих межах, зміст якої становлять запобігання таким правопорушенням і правове реагування на них як взаємопов'язані безперервні процеси [11];

- це сукупність заходів, спрямованих на зниження рівня протиправних діянь і підвищення ступеня захищеності громадян, суспільства і держави загалом [8, с. 452] та ін.

Водночас, жодне з них не відповідає природі протидії злочинам проти власності.

Висновок. Протидія злочинам проти власності є комплексним, міжгалузевим явищем, що зумовлює необхідність у детальному його дослідженні. З'ясувавши його зміст, а також беручи до уваги відсутність дефініції, яка б відповідала його природі, варто сформулювати авторське визначення поняття. Отож, протидія злочинам проти власності – це сукупність загально-соціальних, спеціально-кримінологічних та кримінально-юстиційних заходів, що реалізуються у визначених у правових актах формах з метою

мінімізації та/або ліквідації злочинної діяльності проти власності, перешкодження формування злочинного задуму та/або не допускання його втілення, а також превентивної та профілактичної діяльності уповноважених органів.

Питання протидії злочинам проти власності й надалі залишаються надзвичайно актуальними та потребують додаткового (зокрема, й монографічного) дослідження, зокрема у зв'язку з війною в Україні та збільшенням кількості майнових злочинів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахтирська Н. М., Томас Ж. Ю. Актуальні питання розслідування злочинів проти власності : навч. посіб. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 246 с.
2. Богучарова О. І. Психологія корисливого злочину в світлі статистики. *Діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України щодо протидії злочинам проти власності, особливо корисливо-насилницьким у сучасних умовах* : збірн. матер. постійн. діюч. семінару (м. Миколаїв, 1–3 червня 2017 р.); за ред.: д.ю.н., проф. В.М. Комарницького, к.ю.н., доц. С.А. Комісарова, к.ю.н., проф. Б.І. Бараненка. Северодонецьк : Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка, 2017. С. 33–40.
3. Газдайка-Василишин І.Б. Некорисливі злочини проти власності: монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 212 с.
4. Гладкова Є. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2018. URL: <https://visnikkau.webnode.com.ua/news/protidiazlochinnosti/> (дата звернення: 20.10.2022).
5. Гришук В.К. До питання про соціальну зумовленість кримінальної відповідальності за суспільно небезпечні діяння у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності* : матеріали наук.-практ. конференції. Х. : Кроссруд, 2006. С. 15–18.
6. Грібов М. Л., Черняк А. М. Протидія злочинності оперативними підрозділами правоохоронних органів: поняття та зміст. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 4 (109). С. 37–51.
7. Дорохіна Ю.А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 744 с.
8. Дручек О.В., Легенький В.В. Протидія злочинам, здійсненим на ґрунті ненависті: поняття, зміст, ознаки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 450–453. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/114.pdf (дата звернення: 01.11.2022).
9. Куц В. Зміст та рівні протидії злочинності. *Тенденції та пріоритети реформування законодавства України* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Херсон, 11–12 грудня 2015 р.). Херсон : Гельветика, 2015. С. 152–156.
10. Куц В. Про деякі дивні зміни до Конституції України щодо правосуддя в частині визначення функцій прокуратури. *Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 16–17 вересня 2016 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив». 2016. С. 13–17.
11. Куц В. Протидія злочинності: сутність та зміст. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. №4. С. 103–112.
12. Свіріна М. О. Протидія та запобігання злочинам проти власності в діяльності Національної поліції України. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2017. № 4 (80). С. 269–279.
13. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/protidyja> (дата звернення: 01.11.2022).
14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV (Редакція від 10.10.2022). *Офіційний сайт Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.11.2022).
15. Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/browse/opposition> (дата звернення: 01.11.2022).
16. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 № 4765-VI. *Офіційний сайт Верховної ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17?find=1&text=командуван#w1_2 (дата звернення: 01.11.2022).
17. У Франківську перехожі громадяни затримали грабіжника місцевого ринку та передали поліції. *Типовий Франківськ*. 2022. URL: <https://typical.if.ua/u-frankivsku-perekhozhi-gromadyani-zatrimali-grabizhnika-mistsevogo-rinku-ta-peredali-politsii> (дата звернення: 02.11.2022).
18. Про Національну поліцію. Закон України від 02 липня 2015 року N 580-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-16/print1446470092906691> (дата звернення: 01.11.2022).